

15. OICU-IOSCO. Annual Report 2018: Enhanced Multilateral Memorandum of Understanding Concerning Consultation and Cooperation and the Exchange of Information (EMMoU). In: Repository of Regulatory Initiatives for Brexit Preparedness, 2018.
16. Perkiss, S., Bernardi, C., Dumay, J., & J. Haslam. "A sticky chocolate problem: Impression management and counter accounts in the shaping of corporate image." *Critical Perspectives on Accounting*, 2020, <https://doi.org/10.1016/j.cpa.2020.102229>.
17. Phan, H. T. P., De Luca, F., & J. Prather-Kinsey. "Are CrossBorder Listed Firms' IFRS-Based Financial Reports Comparable?" In *Collat School of Business Virtual Research Colloquium: University of Alabama at Birmingham*, 2020.
18. Preiato, J., Brown, P., & A. Tarca. "A comparison of between-country measures of legal setting and enforcement of accounting standards." *Journal of Business Finance & Accounting*, no. 42(1–2), 2015, pp. 1–50, <https://doi.org/10.1111/jbfa.12112>.
19. Quagli, A., Avallone, F., Ramassa, P., & C. Di Fabio. "Someone else's problem? The IFRS enforcement field in Europe." *Accounting and Business Research*, 2020, <https://doi.org/10.1080/00014788.2020.1802217>.
20. Quagli, A., Avallone, F., Ramassa, P., & L. Motta. "Measuring the effectiveness of national enforcers in the IFRS context: A proactive approach." *International Business Research*, 2018, <https://doi.org/10.5539/ibr.v11n6p151>.
21. Sanko, H., & A. Koldovskyi. "Comparative analysis of IFRS and US GAAP." *Financial Markets, Institutions and Risks*, no. 1(1), 2017, pp. 14–22, [http://doi.org/10.21272/fmir.1\(1\).14-21.2017](http://doi.org/10.21272/fmir.1(1).14-21.2017).
22. Tarca, A. "The IASB and comparability of international financial reporting: Research evidence and implications." *Australian Accounting Review*, 2020, <https://doi.org/10.1111/auar.12326>.
23. Wang, C. "Accounting standards harmonization and financial statement comparability: Evidence from transnational information transfer." *Journal of Accounting Research*, no. 52(4), 2014, pp. 955–992, <https://doi.org/10.1111/1475-679x.12055>.

УДК 657:004

doi: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.370-379>

Шкроміда В. В.¹, Шкроміда Н. Я.², Гнатюк Т. М.³

ТРАНСФОРМАЦІЯ СИСТЕМИ ОБЛІКУ І ЗВІТНОСТІ В УМОВАХ ЦИФРОВІЗАЦІЇ БІЗНЕСУ

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку і оподаткування,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76018, Україна,
тел.: (0342) 55-32-32,

¹e-mail: vitaliy.shkromyda@pnu.edu.ua

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1826-8243>

²e-mail: nadiya.shkromyda@pnu.edu.ua,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7170-2497>

³e-mail: taras.gnatiuk@pnu.edu.ua,

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7984-987X>

Анотація. Суттєвої трансформації на підприємстві зазнає система обліку і звітності, де під впливом діджитал-технологій змінюються підходи до збору, обробки, зберігання та використання облікової інформації. Відомо, такі зміни для ведення обліку є позитивними, оскільки відбувається поступовий і незворотній перехід від традиційних облікових процедур до

впровадження прогресивної та ефективної облікової системи. Використовуючи цифрові інновації, сучасні облікові системи у перспективі перетворюватимуться у дієвий стратегічний інструмент управління для підтримки прийняття управлінських рішень.

Метою даного дослідження є доповнення теоретико-організаційних основ системи бухгалтерського обліку і звітності у частині їх трансформаційних змін через розкриття особливостей здійснення облікових робіт і процедур в умовах впровадження та застосування передових цифрових технологій. Встановлено, застосування цифрових технологій призводить до трансформації системи бухгалтерського обліку і звітності як на теоретичному, так і практичному рівнях. З теоретичної точки зору цифрові технології у бухгалтерському обліку породжують впровадження нової термінології і процесів, розширюють межі облікового спостереження і збільшують перелік його потенційних об'єктів. За таких умов бухгалтерія поступово переходить на новий рівень обліково-аналітичного забезпечення та підвищує якість інформаційного супроводу управління бізнесом. У практичній площині доказовою базою трансформації системи бухгалтерського обліку і звітності є вивільнення робочого часу бухгалтера від рутинних процедур, переведення його на зручний ненормований графік віддаленої роботи та зростання значущості фахівця бухгалтерії у розробці і прийнятті управлінських рішень. Це дає бухгалтеру можливість активно брати участь в інтерпретації облікових даних, здійснювати аналіз причинно-наслідкових зв'язків та проводити оптимізацію бізнес-процесів на підприємстві.

Отримані наукові результати сприятимуть розвитку теоретико-методологічної основи системи бухгалтерського обліку і звітності в умовах подальшої цифровізації соціально-економічних відносин задля пошуку розширених можливостей обліково-аналітичного забезпечення та зміцнення його значущості у процесі управління бізнесом.

Ключові слова: цифровізація, бухгалтерський облік, звітність, облікові роботи, інноваційні технології, бізнес-процеси.

Shkromyda V. V.¹, Shkromyda N. Y a.², Gnatiuk T. M.³

TRANSFORMATION OF THE ACCOUNTING AND REPORTING SYSTEM IN THE CONDITIONS OF BUSINESS DIGITIZATION

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University,
Ministry of Education and Science of Ukraine,
Department of Accounting and Taxation,
Shevchenka str., 57, Ivano-Frankivsk,
76018, Ukraine,
tel.: (0342) 55-32-32,

¹e-mail: vitaliy.shkromyda@pnu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-1826-8243>

²e-mail: nadiya.shkromyda@pnu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7170-2497>

³e-mail: taras.gnatiuk@pnu.edu.ua,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-7984-987X>

Abstract. The accounting and reporting system undergoes significant transformation in companies, where digital technologies influence approaches to data collection, processing, storage, and utilization. These changes are viewed positively for accounting as there's a gradual and irreversible shift from traditional accounting procedures to implementing progressive and efficient accounting systems. Utilizing digital innovations, modern accounting systems are poised to evolve into effective strategic management tools to support decision-making.

The aim of this research is to supplement the theoretical and organizational foundations of the accounting and reporting system by revealing the characteristics of accounting tasks and procedures

under the influence of advanced digital technologies. It is established that the application of digital technologies leads to the transformation of the accounting and reporting system both theoretically and practically. From a theoretical perspective, digital technologies in accounting give rise to the introduction of new terminology and processes, expand the boundaries of accounting observation, and increase the range of its potential objects. Under such conditions, accounting gradually transitions to a new level of accounting and analytical support, enhancing the quality of business management information. On the practical side, the evidence base for the transformation of the accounting and reporting system includes freeing up the accountant's working time from routine procedures, transitioning to a convenient non-standard schedule of remote work, and increasing the significance of accounting professionals in developing and making management decisions. This empowers accountants to actively participate in interpreting accounting data, conducting analysis of cause-and-effect relationships, and optimizing business processes within the enterprise.

The obtained scientific results will contribute to the development of the theoretical and methodological basis of the accounting and reporting system in the conditions of further digitalization of socio-economic relations, aiming to explore expanded possibilities of accounting and analytical support and strengthening its significance in business management.

Key words: Digitization, accounting, reporting, accounting tasks, innovative technologies, business processes.

Вступ. У сьогоднішній час, де цифрові технології проникають у всі сфери нашого життя, бізнесу необхідно не лише адаптуватися, але й активно використовувати ці можливості для поліпшення своєї діяльності. Доведено, активне впровадження цифрових інновацій відкриває підприємствам нові можливості для залучення клієнтів, покращення рівня обслуговування та оптимізації виробничих процесів, що у підсумку дозволяє знизити витрати діяльності та підвищити результативність бізнесу в цілому.

Постановка завдання. У цьому контексті суттєвої трансформації на підприємстві зазнає система обліку і звітності, де під впливом діджитал-технологій змінюються підходи до збору, обробки, зберігання та використання облікової інформації. Відомо, такі зміни для ведення обліку є позитивними, оскільки відбувається поступовий і незворотній перехід від традиційних облікових процедур до впровадження прогресивної та ефективної облікової системи. Використовуючи цифрові інновації, сучасні облікові системи у перспективі перетворюватимуться у дієвий стратегічний інструмент управління для підтримки прийняття управлінських рішень. У цьому контексті важливо зрозуміти переваги передових інформаційних технологій, в унісон адаптувати теоретико-методологічну концепцію та методичні підходи бухгалтерського обліку і звітності, а також розвинути їх прогностичні функції відповідно до потреб зацікавлених осіб.

Питанням впливу цифрових технологій на функціонування і розвиток системи обліку та звітності присвячені наукові праці О.С. Білоус [6], Р.Ф. Бруханського [7], Л.В. Кононенко [11], С.Ф. Легенчука [12], В.М. Панасюк [13], Д.С. Пілевича [14], П.Р. Пуцентейла [15] та ін. Значні переваги цифровізації бухгалтерського обліку наводять у своїй публікації [6] дослідники О.С. Білоус і О.М. Кундеус. На їх думку сюди слід віднести економію часу, підвищення ефективності комунікацій, спрощення облікових процесів та ін. Окремі дослідження С.Л. Безручук і І.Л. Грабчук [5] зосереджені на вивченні впливу цифровізації на якість бухгалтерського обліку та визначенні існуючих перешкод щодо зростання якості облікової інформації. У ході власних наукових спостережень Н.А. Канцедал [10] виявила розширення термінологічних категорій, якими обов'язково повинен володіти сучасний бухгалтер в епоху цифрового бухгалтерського обліку. Суттєвий прорив застосування інформаційних систем у процесі ведення бухгалтерського обліку описує у своїй публікації М.П. Городиський [8]. Однак, вважаємо, у наукових дослідженнях недостатньо розкрито та потребується

подальшої наукової аргументації щодо впливу цифрових технологій на систему обліку і звітності у розрізі видів облікових робіт та процедур.

Метою даного дослідження є доповнення теоретико-організаційних основ системи бухгалтерського обліку і звітності у частині їх трансформаційних змін через розкриття особливостей здійснення облікових робіт і процедур в умовах впровадження та застосування передових цифрових технологій.

Проведене дослідження базується на використанні загальнонаукових методів та прийомів, таких як метод узагальнення і систематизації – при опрацюванні матеріалів наукових праць і публікацій за піднятою тематикою, дослідженні нормативно-правового забезпечення цифровізації економічних відносин та процесу електронного документообігу; а також абстрактно-логічного методу і методу описового відображення – при вивченні трансформації системи бухгалтерського обліку і звітності в умовах цифровізації бізнес-процесів, а також побудові ілюстрованого матеріалу та формуванні авторських тверджень і висновків.

Результати. Встановлено, на сьогоднішній день в Україні активно впроваджуються цифрові сервіси та системи, які спрощують процеси соціально-економічних відносин, зокрема бухгалтерського обліку і звітності, та забезпечують більш високу якість облікової інформації.

Передумовою розвитку цифрової трансформації вітчизняної системи бухгалтерського обліку і звітності є ряд прийнятих на законодавчому рівні нормативно-правових документів. Порядок використання цифрових інновацій у процесі формування і зберігання обліково-звітної інформації регламентується ЗУ «Про інформацію» (1992 р.), ЗУ «Про Концепцію Національної програми інформатизації» (1998 р.), ЗУ «Про електронні документи та електронний документообіг» (2003 р.), ЗУ «Про основні засади розвитку інформаційного суспільства в Україні на 2007-2015 роки» (2007 р.), ЗУ «Про доступ до публічної інформації» (2011 р.), Концепцією створення електронного сервісу «Електронний кабінет платника податків» (2012 р.), ЗУ «Про електронну комерцію» (2015 р.), ЗУ «Про електронну ідентифікацію та електронні довірчі послуги» (2017 р.), Порядком обміну електронними документами з контролюючими органами (2017 р.), Концепцією розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018-2020 роки (2018 р.) та ін. Наведені нормативні акти встановлюють правила для впровадження і реалізації цифрової взаємодії, але на практиці, як відомо, виникають постійні неузгодженості та розриви, які потребують комплексного та постійного вирішення.

Для дослідження впливу цифрових інновацій на систему обліку і звітності варто відтворити сутність бухгалтерського обліку як процесу та визначити його складові. Відповідно до ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні» (1999 р.) [9], під бухгалтерським обліком слід розуміти процес виявлення, вимірювання, реєстрації, накопичення, узагальнення, зберігання та передачі інформації про діяльність підприємства зовнішнім та внутрішнім користувачам для прийняття рішень. Виходячи з цього, бачимо, що бухгалтерський облік складається з послідовного набору облікових робіт і процедур, які зазнають різного рівня впливу внаслідок застосування інформаційних технологій.

З метою детального вивчення впливу цифрових технологій на систему бухгалтерського обліку і звітності проведено декомпозицію сутності бухгалтерського обліку з позиції видів облікових робіт і процедур (рис. 1). На рисунку наведено базовий перелік цифрових технологій і сервісів, які прямо пов'язані та мають суттєвий вплив на вдосконалення облікових робіт і процедур. Такий перелік технологій не є вичерпним, він постійно доповнюється і оновлюється, оскільки розвиток діджитал-рішень є досить динамічним та прогресуючим. Окрім того слід відзначити, наведені окремі технологічні

інновації беруть участь у цифровізації одних видів облікових робіт, інші – задіяні і вдосконалюють декілька облікових процедур.

На етапі виявлення бізнес-процесів (господарських операцій) і їх вимірювання значної автоматизації досягається на основі розвитку та широкого використання систем планування ресурсів підприємства (enterprise resource planning system – ERP-система). Такі системи є організаційно-широкими та інтегрованими з різними інформаційними системами, які здатні керувати та координувати всі ресурси підприємства. Особливістю є те, що ERP вирізняється повнотою охоплення процесів, тобто автоматизуються всі процеси на підприємстві, та дозволяє генерувати інформацію в різних часових режимах, а саме – у ретроспективі, у реальному часі та на майбутнє.

В класичному вигляді ERP-система будується на підприємстві за модульним принципом, відповідно до поставлених задач та інформаційних потреб управлінців. Сюди відносяться такі модулі як управління фінансами, управління постачанням, управління виробництвом, управління збутом та маркетингом, управління проєктами тощо. Це дозволяє всі бізнес-процеси підприємства, які через ERP-систему заплановані або уже здійснюються, бухгалтерам виявляти та попередньо проводити вимірювання.

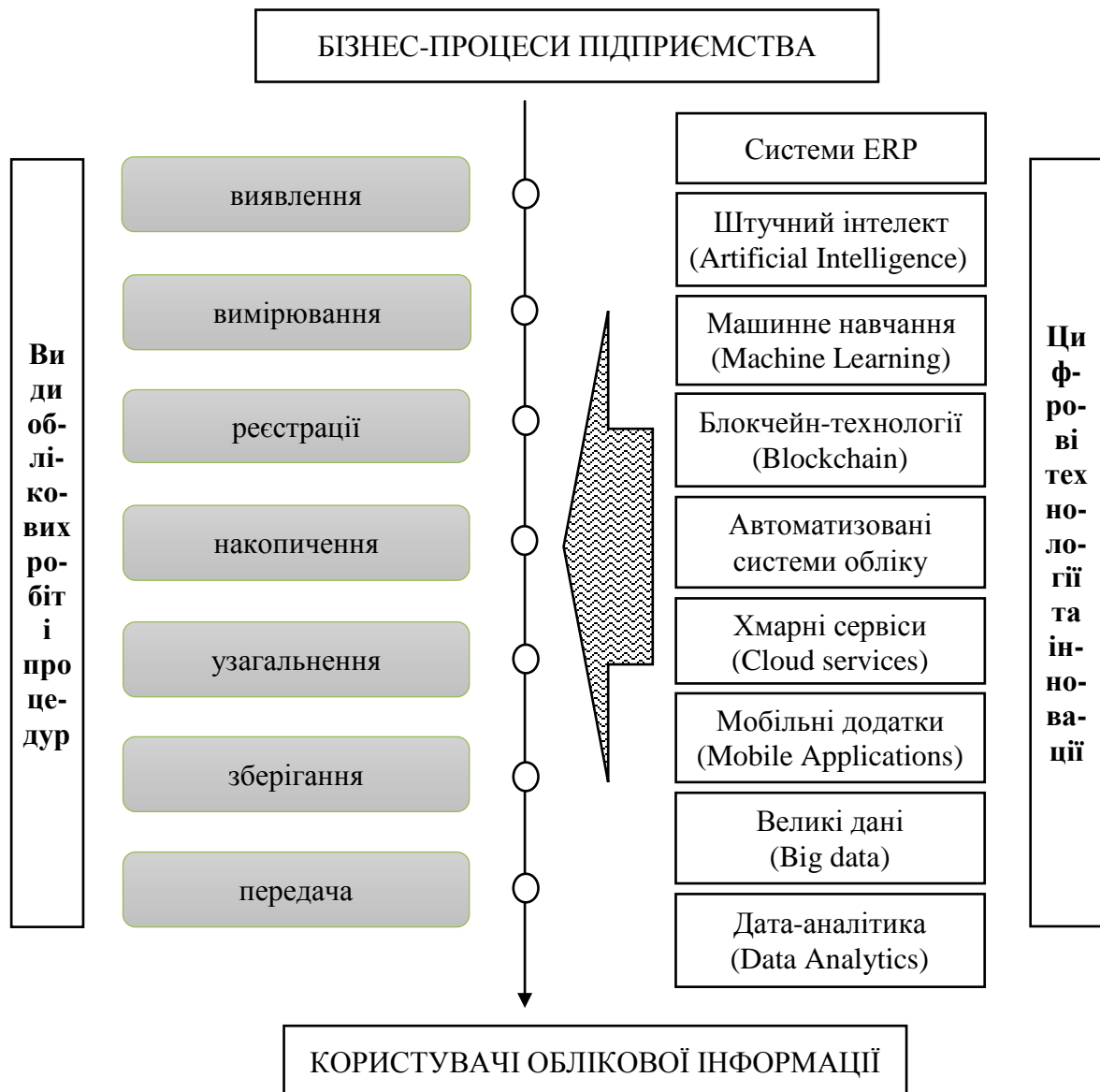


Рис. 1. Візуалізація впливу цифрових технологій на види облікових робіт та процедур

Fig. 1. Visualization of the impact of digital technologies on types of accounting work and procedures

Джерело: авторська розробка

У цьому контексті С. Грабський (S. Grabski) та його однодумці [2] зазначають, що за умови успішної реалізації системи ERP у компанії роль бухгалтера радикально змінюється, тобто він, окрім реєстратора господарських операцій, стає бізнес-консультантом. Це дозволяє йому консультивати керівництво, виявляти «вузькі місця» оперативного управління та приймати активну участь у прийнятті рішень. Крім того, Р. Скапенс (R. Scapens) та М. Джазайері (M. Jazayeri) [3] прогнозують, що завдяки можливостям ERP-систем бухгалтери під час виявлення та вимірювання господарських операцій мають потенціал подавати більш передбачувану (прогнозну) інформацію та надавати усесторонню підтримку керівникам бізнесу. У цьому контексті варто відміти у майбутнього бухгалтера зростання можливостей для комунікаційних функцій.

На етапі облікових процедур, таких як виявлення і вимірювання господарських операцій, сьогодні активно впроваджується та прогнозується в близькому майбутньому широке залучення штучного інтелекту (Artificial Intelligence – AI) і машинного навчання (Machine Learning). Штучний інтелект є новітньою технологією, що дозволяє комп'ютерам виконувати завдання, які зазвичай вимагають людського інтелекту, такі як розпізнавання образів, розуміння мови та прийняття рішень. Тому у бухгалтерському обліку на етапі виявлення і вимірювання бізнес-процесів штучний інтелект може використовуватися для автоматизації багатьох рутинних процесів, таких як розпізнавання господарських операцій, їх класифікація, формування тек (папок), генерування інформаційних потоків для подальшої облікової роботи та ін. Також у заданому напрямку суттєво допомагає машинне навчання, яке використовується для виявлення аномальних патернів або незвичайних господарських операцій у діяльності підприємства. Такі цифрові технології значно допомагають сучасним бухгалтерам, адже вміють розпізнавати нетипові витрати або підозрілі транзакції, що можуть свідчити про шахрайство або помилки.

Реєстрація господарських операцій, зазвичай, передбачає їх фіксацію шляхом формування первинного документу, що є відправною точкою для ведення обліку і, в подальшому, складання звітності. Окрім документування, що є свідченням факту здійсненої господарської операції, в умовах цифровізації соціально-економічних відносин на вказаному етапі облікових робіт набуває популярності технологія блокчейн (Blockchain). Відповідно до функціональних можливостей блокчейн є технологією розподіленої бази даних, яка дозволяє зберігати та обмінюватися інформацією без потреби довіри до централізованої сторони. Це дозволяє у бухгалтерському обліку використовувати для створення безпечних та недоступних для змін облікових документів, які можуть бути використані для підтвердження фінансових операцій та інших бухгалтерських даних.

Автоматизовані системи обліку представляють собою складні програмні рішення, які спроможні забезпечувати ведення бухгалтерії в цілому відповідно до вимог чинного законодавства. В таких програмах передбачено виконання всіх видів облікових робіт і процедур. Однак, найбільшому налаштуванні в прикладних програмах обліку піддаються такі облікові процедури як накопичення і узагальнення даних. Це дозволяє під потреби користувача налаштувати розподіл зібраної інформації, згрупувати на рахунках бухгалтерського обліку і систематизувати її у розрізі передбачених форм звітності. На практиці доведено, автоматизовані системи обліку вивільняють робочий час бухгалтера і дають йому можливість зосередитися на інтерпретації звітної інформації та консультиванні керівництва.

Слід відмітити автоматизовані системи обліку активно розвиваються з використанням технологій хмарного сервісу (Cloud services). У зв'язку з цим, сьогодні для бізнесу пропонуються різні варіанти розгортання бухгалтерських програм – десктоп-клієнт та web-клієнт. Бухгалтерська робота в хмарі впливає не тільки на накопичення і узагальнення облікових даних, а й суттєво спрощує їх зберігання та передачу. На етапі зберігання облікової інформації хмарні сервіси надають можливість бухгалтерам масштабувати обсяги зберігання, автоматично створювати резервні копії даних з метою забезпечення їх безпеки та доступності у випадку виникнення проблем.

Передача облікової інформації користувачам значно спрощується на основі активного використання хмарних технологій. У таких випадках забезпечується доступність до бухгалтерських даних з будь-якого пристрою та з будь-якої точки світу через мережу Інтернет, що дозволяє сучасним бухгалтерам працювати дистанційно, вести спільну роботу з іншими та виконувати свої функції в режимі реального часу. Такі обставини призводять до нових особливостей професії бухгалтера, таких як віддалена робота, ненормований і, одночасно, гнучкий робочий час, а також особистий тайм-менеджмент. Іншими словами, відбувається трансформація традиційної бухгалтерської рутини на гнучку і мобільну роботу з ширшими можливостями комунікацій та особистісного розвитку.

Також позитивною рисою застосування хмарних сервісів є вбудовані заходи безпеки, такі як шифрування даних, двофакторна аутентифікація та інші, що дозволяють на більш вищому рівні захистити конфіденційні дані від несанкціонованого доступу.

На етапі передачі облікової інформації користувачам значної зручності досягається на основі активного використання мобільних додатків (Mobile Applications). Все частіше програмні продукти автоматизації обліку доповнюються мобільними додатками. До переваг сюди варто віднести зручний доступ і можливість спільної роботи. Це дозволяє користувачам отримувати доступ до облікової інформації у будь-який момент часу і дає можливість спільної роботи над документами, що сприяє зручній комунікації між бухгалтерами і іншими учасниками бізнесу. Окрім того, мобільні додатки забезпечують реал-тайм звіти та аналітику бізнес-процесів, тобто надають змогу переглядати різні фінансові звіти, аналізувати оперативні дані та отримувати поточну інформацію в реальному часі. Такі можливості дозволяють приймати швидкі та обґрунтовані рішення, будучи в офісі чи у дорозі.

Система бухгалтерському обліку і звітності зазнають значних трансформаційних змін внаслідок розвитку технологій великих даних (Big data) та дата-аналітики (Data Analytics). Збільшення обсягів даних, які генеруються в сучасному бізнесі, створює великі можливості для розширення бухгалтерського спостереження та об'єктів обліку. Технології великих даних дозволяють збирати та аналізувати великі обсяги структурованих та неструктурованих даних з різних джерел, включаючи фінансові транзакції, інвентаризаційні дані, дані про клієнтів, надходження від них замовлення та багато іншого. Швидкий доступ до великих обсягів даних та їх аналіз дозволяють бухгалтерам швидше виявляти та реагувати на фінансові і податкові проблеми.

В умовах зростання великих даних у бізнесі широкої актуальності набувають цифрові технології, пов'язані з дата-аналітикою, які дозволяють виявляти і використовувати приховані взаємозв'язки між різними показниками діяльності бізнесу та факторами впливу. Відомі програмні продукти Microsoft Power BI, Tableau, SAS, Apache Spark та інші допомагають швидко обробляти великі масиви даних і забезпечити більшу точність планування та прогнозування бізнес-процесів. Все це сприяє розширенню можливостей бухгалтерського обліку, особливо в частині управлінської бухгалтерії. Погоджуємося з думкою Д. Аппельбаум (D. Appelbaum), на

основі обліково-аналітичної інформації, яка витягнута з внутрішніх та зовнішніх джерел даних, управлінські бухгалтери тепер можуть використовувати методи аналізу даних для відповіді на питання, такі як: що відбулося (описовий аналіз), що відбудеться (прогностичний аналіз) і яке оптимальне рішення (прескриптивний аналіз) [1].

Висновки. Активне використання цифрових технологій у процесі ведення бухгалтерського обліку і складання звітності, як бачимо, приносить значну користь для бухгалтерів, керівництва підприємств та для економіки в цілому. Однією з головних переваг є збереження часу і зниження витрат на обробку та збереження обліково-звітної інформації. Спостерігаємо, автоматизація процесів бухгалтерського обліку дозволяє зменшити ручну працю, що підвищує рівень точності та швидкості обробки даних. Крім того, застосування окремих цифрових інновацій забезпечує швидкий доступ до необхідної інформації, що допомагає бухгалтерам оперативно реагувати і керівникам своєчасно контролювати діяльність. Також варто зазначити, що цифровізація бухгалтерського обліку підвищує безпеку даних, оскільки електронні системи можуть бути надійно захищені від несанкціонованого доступу. Такий підхід сприятиме підтримці доброї репутації та довіри до підприємства серед важливих зацікавлених сторін [4].

Цифровізація системи бухгалтерського обліку і звітності позитивно сприймається на державному рівні, адже владні структури своєчасно реагують на труднощі та активно сприяють розвитку інформаційних інновацій шляхом розробки і прийняття важливих нормативно-правових документів. Це пояснюється заінтересованістю держави у забезпеченні більшої відкритості бізнесових структур, зростанні довіри суспільства до їх діяльності та прозорості роботи бізнесу з контролюючими державними органами.

Проведені дослідження засвідчують, активне впровадження цифрових інновацій у бізнесі значною мірою впливають на здійснення облікових робіт і процедур, що у підсумку призводять до трансформації системи бухгалтерського обліку і звітності як на теоретичному, так і практичному рівнях. З теоретичної точки зору цифрові технології у бухгалтерському обліку породжують впровадження нової термінології і процесів, розширюють межі облікового спостереження і збільшують перелік його потенційних об'єктів. За таких умов бухгалтерія має можливість перейти на новий рівень обліково-аналітичного забезпечення та підвищити якість інформаційного супроводу управління бізнесом. У практичній площині доказовою базою трансформації системи бухгалтерського обліку і звітності є вивільнення робочого часу бухгалтера від рутинних процедур, переведення його на зручний ненормований графік віддаленої роботи та зростання значущості фахівця бухгалтерії у розробці і прийнятті управлінських рішень. Це дає бухгалтеру можливість активно брати участь в інтерпретації облікових даних, здійснювати аналіз причинно-наслідкових зв'язків та проводити оптимізацію бізнес-процесів на підприємстві.

Перспективним напрямом подальших досліджень є розробка і вдосконалення теоретико-методологічної основи системи бухгалтерського обліку і звітності в умовах подальшої цифровізації соціально-економічних відносин задля пошуку розширених можливостей обліково-аналітичного забезпечення та зміцнення його значущості у процесі управління бізнесом.

1. Appelbaum D., Kogan A., Vasarhelyi M., Yan Z. Impact of business analytics and enterprise systems on managerial accounting. *International journal of accounting information systems*. 2017. № 25. P. 29-44.
2. Grabski S., Leech S., Sangster A. *Management accounting in enterprise resource planning systems*. 2009. Butterworth-Heinemann.
3. Scapens R., Jazayeri M. ERP systems and management accounting change: opportunities or impacts? A research note. *Eur. Account. Rev.* 2003. № 12(1). P. 201-233.

4. Shkromyda V., Gnatiuk T., Shkromyda N. Evaluation of Indexes of Dynamism of Corporate Reputation in Conditions of Behavioral Economy. *Corporate Reputation Review*. 2022. № 25(2), P. 81-93. DOI: <https://doi.org/10.1057/s41299-021-00113-9>.
5. Безручук С.Л., Грабчук І.Л. Основні концепції впливу цифровізації на якість бухгалтерського обліку. *Економіка, управління та адміністрування*. 2021. № 4(98). С. 69-74. DOI: [https://doi.org/10.26642/ema-2021-4\(98\)-69-74](https://doi.org/10.26642/ema-2021-4(98)-69-74)
6. Білоус О.С., Кундеус О.М. Трансформація бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Галицький економічний вісник*. 2023. № 83(4). С. 56-61.
7. Бруханський Р., Спільник І. Цифровий облік: поняття, витоки та актуальний дискурс. *Інститут бухгалтерського обліку, контроль та аналіз в умовах глобалізації*. 2020. № 3-4. С. 7-20.
8. Городиський М.П., Захаров Д.М., Орлов І.В. Вплив COVID-19 на трансформацію економіки та бухгалтерського обліку. *Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу*. 2021. № 3(47). С. 14-22. DOI: [https://doi.org/10.26642/pbo-2020-3\(47\)-14-22](https://doi.org/10.26642/pbo-2020-3(47)-14-22).
9. Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text> (дата звернення: 08.05.2024).
10. Канцедал Н.А. Бухгалтерський облік цифрової епохи: розширення термінологічних кордонів. *Облік і фінанси*. 2019. № 1(83). С. 28-34. DOI: [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-28-34](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-28-34)
11. Кононенко Л.В., Назарова Г.Б., Куц В.І. Трансформація форм бухгалтерського обліку в умовах розвитку digital-технологій. *Економічний простір*. 2021. № 168. С. 132-137.
12. Легенчук С.Ф., Городиський М.П., Майстренко Н.М. Захист бухгалтерських даних в умовах використання Інтернету речей: проблеми і перспективи діджиталізації обліку. *Облік і фінанси*. 2021. № 1. С. 12-19.
13. Панасюк В., Бурденюк Т., Мужевич Н. Особливості цифрової трансформації обліку. *Галицький економічний вісник*. 2021. Том 68. № 1. С. 70-76.
14. Пілевич Д. Трансформація системи бухгалтерського обліку в умовах розвитку цифрових технологій. *Проблеми і перспективи економіки та управління*. 2020. № 3(23). С.149-157.
15. Пуцентейло П., Довбуш А. Основні вектори розвитку бухгалтерського обліку в умовах цифрової економіки. *Інноваційна економіка*. 2021. № 3-4. С. 140-151.

References

1. Appelbaum, D., Kogan, A., Vasarhelyi, M., and Z. Yan. "Impact of business analytics and enterprise systems on managerial accounting." *International journal of accounting information systems*, 2017, no.25, pp. 29-44.
2. Grabski, S., Leech, S., and A. Sangster. *Management accounting in enterprise resource planning systems*. 2009. Butterworth-Heinemann.
3. Scapens, R., and M. Jazayeri. "ERP systems and management accounting change: opportunities or impacts? A research note." *Eur. Account. Rev.*, 2003, no.12(1), pp. 201-233.
4. Shkromyda, V., Gnatiuk, T., and N. Shkromyda. "Evaluation of Indexes of Dynamism of Corporate Reputation in Conditions of Behavioral Economy." *Corporate Reputation Review*, 2022, no.25 (2), pp. 81-93, <https://doi.org/10.1057/s41299-021-00113-9>.
5. Bezruchuk, S.L., and I.L. Grabchuk. "The main concepts of the influence of digitalization on the quality of accounting." *Economy, management and administration*, 2021, no.4(98), pp. 69-74, [https://doi.org/10.26642/ema-2021-4\(98\)-69-74](https://doi.org/10.26642/ema-2021-4(98)-69-74)
6. Bilous, O.S., and O.M. Kundeus. "Transformation of accounting in the digital economy." *Galician Economic Bulletin*, 2023, no.83(4), pp. 56-61.
7. Brukhanskyi, R., and I. Splinnyk. "Digital accounting: concepts, origins and current discourse." *Institute of accounting, control and analysis in the conditions of globalization*, 2020, no.3-4. pp. 7-20.
8. Horodyskyi, M.P., Zakharov, D.M., and I.V. Orlov. "The impact of COVID-19 on the transformation of the economy and accounting." *Problems of the theory and methodology of accounting, control and analysis*, 2021, no.3(47), pp. 14-22, [https://doi.org/10.26642/pbo-2020-3\(47\)-14-22](https://doi.org/10.26642/pbo-2020-3(47)-14-22).
9. About accounting and financial reporting in Ukraine. Law of Ukraine. Verkhovna Rada of Ukraine, zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text. Accessed 08 May 2024.
10. Kancedal, N.A. "Accounting in the digital age: expanding terminological boundaries." *Accounting and finance*, 2019, no.1(83), pp. 28-34, [https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1\(83\)-28-34](https://doi.org/10.33146/2307-9878-2019-1(83)-28-34)
11. Kononenko, L.V., Nazarova, G.B., and V.I. Kuts. "Transformation of forms of accounting in the conditions of development of digital technologies." *Economic space*, 2021, no.168, pp. 132-137.
12. Legenchuk, S.F., Horodyskyi, M.P., and N.M.Maistrenko. "Protection of accounting data in the conditions of using the Internet of Things: problems and prospects of digitization of accounting." *Accounting and finance*, 2021, no.1, pp. 12-19.
13. Panasyuk, V., Burdenyuk, T., and Muzhevich N. "Peculiarities of the digital transformation of accounting." *Galician Economic Bulletin*, 2021, no.68(1), pp. 70-76.

14. Pilevich, D. "Transformation of the accounting system in the conditions of the development of digital technologies." *Problems and prospects of economics and management*, 2020, no.3(23), pp.149-157.
15. Pucenteilo, P., and A. Dovbush. "The main vectors of the development of accounting in the conditions of the digital economy." *Innovative economy*, 2021, no.3-4, pp. 140-151.

УДК 657.471.12:658

doi: <https://doi.org/10.15330/apred.2.20.379-387>

Василюк М. М.,¹ Чернецька О. Б.²

ОПЛАТА ПРАЦІ У СИСТЕМІ ОБЛІКОВО-АНАЛІТИЧНОЇ ІНФОРМАЦІЇ СУБ'ЄКТІВ ГОСПОДАРЮВАННЯ

Прикарпатський національний
університет імені Василя Стефаника,
Міністерство освіти і науки України,
кафедра обліку і оподаткування,
вул. Шевченка, 57, м. Івано-Франківськ,
76000, Україна,

¹тел.: +380664653250
e-mail: mariya.vasyliuk@pnu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7372-4382>

²тел.: + 380682100626
e-mail: olha.chernetska.19@pnu.edu.ua
ORCID: <https://orcid.org/0009-0007-5442-4350>

Анотація. Стаття спрямована на вивчення питань формування обліково-аналітичної інформації в управлінні ефективністю використання фонду оплати праці на підприємстві. Охарактеризовано зміст поняття «заробітна плата». Визначено, що розмір заробітної плати визначається складністю та умовами виконуваної роботи, професійно-діловими якостями працівника, результатами праці та господарської діяльності організації. Розглянуто такі елементи фонду: фонд основної заробітної плати, фонд додаткової заробітної плати, інші заохочувальні та компенсаційні виплати, а також складові виплат працівникам: заробітна плата за окладами і тарифами, інші надбавки до заробітної плати; оплата невідпрацьованого часу (щорічна відпустка та інший оплачуваний невідпрацьований час); премії та інші заохочувальні виплати, які виплачуються працівникам протягом дванадцяти місяців після початку відповідного періоду роботи.

Визначено, що структура заробітної плати складається з основних частин заробітної плати, додаткових частин заробітної плати та інших компенсаційних і заохочувальних частин, які певним чином організовані та взаємопов'язані. Наведене розмежування заробітної плати є обмежене основними, додатковими, іншими винагородами та заохочувальними виплатами. Відзначено, що чітка ідентифікація складових структури заробітної плати, надійність й стабільність отримання виплат є пріоритетними, що уможливило у результаті належний рівень матеріального забезпечення учасників трудових відносин та сприяє економічному зростанню. Доведено, що оплата праці є однією із складових системи обліково-аналітичної інформації будь-якого суб'єкта господарювання, що відображає економічні взаємовідносини між роботодавцем і працівником та охоплює усі види заробітної плати, премій, надбавок і компенсацій, які отримують працівники за виконання трудових обов'язків. Водночас плата праці регламентується трудовим законодавством, що встановлює мінімальні гарантії щодо рівня заробітної плати, умови її виплати, а також норми робочого часу та відпочинку.